

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิตของโรงเรียนวรวิทย์ จังหวัด
เชียงใหม่ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย
2. การจัดการศึกษาพิเศษ
3. ประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา
4. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิต
 - 4.1 ความหมายของการเรียนร่วม
 - 4.2 ความมุ่งหมายของการศึกษาแบบเรียนร่วม
 - 4.3 รูปแบบการจัดการเรียนร่วม
 - 4.4 โครงสร้างชีวิต (SEAT Framework)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. บริบทโรงเรียนวรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย สำหรับผู้พิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีกำหนดไว้ ก่อนปี พ.ศ. 2523 โดยรัฐได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ (2478) ประกาศยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียน ซึ่งมีผลต่อการจัดการศึกษาพิเศษ เนื่องจากรัฐยังแยกเด็กพิการออกจากระบบโรงเรียน และยังไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาคนไทยทุกคน ดังนั้นการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยช่วงนี้จะเป็นการทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป ยังไม่มีหลักการและแนวปฏิบัติในการช่วยเหลือ

ต่อมาพระราชบัญญัติการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 ประกาศให้เด็กทุกคนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 ต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับในกรณีที่เด็กพิการจะได้รับการยกเว้นก็ต่อเมื่อผู้ปกครองของเด็กพิการร้องขอจากทางโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) นับเป็นกฎหมายสำคัญที่ได้เปิดโอกาสให้เด็กพิการได้รับการศึกษาโดยระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และให้จัดการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นในทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น และผู้พิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิในการรับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือจากรัฐ

หลังจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2550) ได้ออกกฎหมายเพิ่มเติมในด้านแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม กลุ่มครอบครัว พัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาลดอุปสรรค ส่งเสริม ความเสมอภาคของหญิงชายเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว และชุมชนรวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งตนเองได้

ปัจจุบันรัฐได้ออกพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551) โดยได้ระบุสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาของคนพิการไว้อย่างชัดเจน โดยคนพิการสามารถได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษาระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้นได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

ในส่วน of สถานศึกษารัฐได้กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะคนพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ และให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง โดยสถานศึกษาในทุกสังกัด และศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ อาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใดนอกจากนั้นแล้วให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ หากสถานศึกษาปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย อีกทั้งให้สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการ และประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพ เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

สรุปว่า การศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จากการที่รัฐได้ออกกฎหมายตามที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ส่งผลให้สถานศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในกำกับของรัฐ หรือเอกชนจำเป็นต้องรับทราบ และต้องรับผู้เรียนพิการ หรือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในโรงเรียน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำความรู้เรื่องนี้เป็นแนวทางในการพูดคุยกับผู้บริหาร เพื่อให้รับทราบและดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษให้สอดคล้องกับกฎหมายที่ได้กำหนดไว้

การจัดการศึกษาพิเศษ

รชนีกร ทองสุขดี (บรรณาธิการ, 2550) กล่าวว่า การเตรียมผู้พิการตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้โดยการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสรับการศึกษาแก่นักเรียนปกติเท่าที่สามารถจะทำได้จะช่วยให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติ ส่วน Seamus Hegarty(1993) กล่าวว่า มีการประมาณการจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั่วโลกอยู่ที่ 200 ล้านคนและประมาณร้อยละ 80 ของเด็กกลุ่มนี้ยังไม่ได้รับสุขอนามัยและการศึกษาอย่างที่ควรจะได้รับ ทั้งๆ ที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ ต้องการการศึกษาไม่ได้น้อยกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ซึ่งหลักการพื้นฐานของการศึกษาพิเศษ ได้แก่ สิทธิทางการศึกษา (The Rights to Education) สิทธิในความเสมอภาคทางโอกาส (The Rights to Equality of Opportunity) และสิทธิในการมีส่วนร่วมในสังคม (Rights of Participate in Society)

สมเกตต์ อุทโยธา (2546) กล่าวว่าสิทธิทางการศึกษา เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปฏิกุณยาศากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประกาศโดยองค์การสหประชาชาติที่ครอบคลุมถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ สภาพความเป็นคนโดยไม่นึกถึงเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมือง สิทธิ หมายถึงอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น และ เสรีภาพ หมายถึง สภาวะการณ์ของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลหรือปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง ซึ่งมีคนในสังคมจำนวนไม่น้อยยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาคทางโอกาส ทั้งนี้สิทธิในความเสมอภาคทางโอกาสไม่ได้หมายความว่าทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกัน ดังนั้นในทางการศึกษาสิทธิในความเสมอภาคทางโอกาส คือ การให้หรือสอนอย่างเดียวกันและเท่า ๆ กัน (Equal Educational Treatment) เพราะโดยธรรมชาติแล้วเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน เช่น เด็กตาบอด วิธีการสอนโดยการเขียนบนกระดานหรือว่าครูรูปเช่นเดียวกับสอนเด็กที่มองเห็นวิธีสอนดังกล่าวทำให้เด็กที่ตาบอดขาดโอกาสในการเรียนเมื่อเทียบกับเด็กที่สามารถมองเห็นได้

นอกจากนี้ สมเกตต์ อุทโยธา (2546) ยังกล่าวด้วยว่าเราต้องคำนึงในหลักการที่ว่าเด็กแต่ละคนแตกต่างไปจากเด็กคนอื่น ๆ และที่สำคัญที่สุด การให้หรือสอนที่แตกต่างกันต่างหากที่เป็นการบรรลุถึงสิทธิในความเสมอภาคทางโอกาส นอกจากนี้มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในสังคมโดยไม่ควรถูกกีดกันหรือถูกจำกัดที่อยู่ให้แตกต่างไปจากคนอื่น ทางการศึกษาพิเศษจะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ที่ปิดกั้นน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE) ที่มีความเชื่อพื้นฐานที่ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำเป็นต้องใช้ชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆ ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย เพื่อให้การดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข การเรียนในโรงเรียนเช่นเดียวกับเด็กคนอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเหล่านี้อยู่ในสภาพแวดล้อม และสังคมของโรงเรียนทั่วไปมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะมีเด็กที่มีต้องการพิเศษจำนวนไม่มาก ไม่สามารถเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในชุมชนได้ หากนักการจัดการศึกษาจัดสภาพโรงเรียนหรือชั้นเรียนพิเศษได้อย่างเหมาะสม ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากโรงเรียนหรือชั้นเรียน ทำให้เด็กมีทักษะและประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในสังคมใหญ่ต่อไป ดังนั้นสิทธิในการมีส่วนร่วม ในสังคมจึงเป็นปรัชญาพื้นฐานในการจัดการเรียนรวมและเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในปัจจุบันในการจัดการศึกษาเพื่อ

คนพิการในสหัฐวรรษใหม่จะมีแนวทางการจัดที่ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ มุ่งจัดในลักษณะการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งหมายถึง การศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบการศึกษาเดียว โดยไม่แยกว่าเป็นเด็ก

เบญจา ชลธารันนท์ (2546, หน้า 34) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาพิเศษไว้ว่า ในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะจัดการศึกษาให้กับคนพิการในลักษณะเรียนร่วม และการศึกษาพิเศษเฉพาะความต้องการ แต่ก็ถือว่าประเทศไทยนั้น ได้พยายามจัดการศึกษาให้เด็กโดยสนับสนุนสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็น
คนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษด้วย
หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียน ในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัด
การศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ

3. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึง ถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเด็กเหล่านี้ จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เด็ก พิเศษผู้นั้นมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรง จนไม่อาจเรียนร่วมได้ อย่างไรก็ตาม ควรให้เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมคนปกติ

5. การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล

6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการ หรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจว่า แม้ตนจะมีบกพร่อง แต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษ ควรมุ่งให้เด็ก มีความเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น และช่วยเหลือตัวเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

8. การศึกษาควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

จากพื้นฐานแนวคิดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการวางอยู่บนพื้นฐานสิทธิของคนพิการที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับคนทั่วไป เน้นความเสมอภาคในด้านโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับคนปกติได้ ดังนั้นจึงต้องมีการดำเนินการเป็นพิเศษ โดยมีการจัดโปรแกรมการศึกษารายบุคคล และเน้นการจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนร่วม ซึ่งผู้ศึกษาได้นำความรู้เรื่องนี้ไปใช้ในการทำความเข้าใจกับผู้บริหาร และครูในโรงเรียน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการให้โอกาสผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน

ประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษาไว้ 9 ประเภทดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดเจนของสายตาง่าเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ ส่วน 200 (20/200) จนไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยิน แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดเจนของสายตาง่าเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยีน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงเล็กน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

2.2 คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลมาถึง 26 เดซิเบล

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อกระดูก การไม่สมบูรณ์มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะในการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่ของภาษา

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรม

เบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจ หรือสมองในส่วนการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก (Autistic) ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วน ซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา หรือด้านสังคม และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9. บุคคลพิการซ้อน (Multiple Handicapped Children) ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

การเรียนรู้ร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซึ่งมีความหลากหลายได้เข้ามาเรียนร่วมกันในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหาร และครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะความพิการ หรือข้อจำกัดของผู้เรียนแต่ละประเภท เพื่อที่จะได้ทำการสังเกต และคัดกรองเบื้องต้น ในการหาแนวทางการช่วยเหลือผู้เรียนต่อไปการศึกษาครั้งนี้ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนอบรมให้ความรู้ในเรื่องผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแก่ผู้บริหาร และครูในโรงเรียน

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิต

ความหมายของการเรียนร่วม

ศรียา นิยมธรรม (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนร่วมในต่างประเทศ มีคำใช้เรียกลักษณะการจัดอยู่ 3 คำ คือ

“Mainstreaming” หมายถึง การจัดให้เด็กเข้าไปเรียนในโรงเรียนปกติ ในชั้นเรียนทุกประการ เด็กที่จะได้รับการทางการศึกษาทำนองเดียวกันกับเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ ทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมแบบนี้จะต้องเป็นเด็กที่มีความพิการไม่มากนัก มีระดับสติปัญญาและความพร้อมด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิทางอารมณ์และสังคมสมวัย ในกรณีที่เด็กมีความพิการระดับปานกลางทางโรงเรียนอาจมีบริการเพิ่มเติม เช่น มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา ในการให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องวิธีการสอน การปฏิบัติต่อเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด หรือการเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้เด็กให้มากที่สุด ตลอดจนช่วยประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านั้น

“Integration” หมายถึง การเรียนร่วมซึ่งจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไปเรียนในชั้นเรียนปกติบางเวลาหรือบางวิชา และยังหมายรวมถึงการจัดชั้นเรียนเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กที่รับบริการในลักษณะนี้มักเป็นเด็กเล็ก และเด็กที่มีความพิการ ในระดับช่วย

จัดทำโปรแกรมการศึกษารายบุคคลให้ บางกรณีทางโรงเรียนจะจัดห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) และมีอุปกรณ์พิเศษที่จะให้บริการสำหรับการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกตินั้น เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเดียวกัน มาอยู่กลุ่มเดียวกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้จะเรียนในชั้นพิเศษเต็มเวลา แต่จะมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางสังคมของโรงเรียนปกติ เมื่อเด็กมีความพร้อมมากพอก็จะถูกส่งไปเรียนร่วมบางวิชาหรือบางเวลา บางกรณีโอกาสไปเรียนร่วมเต็มเวลาเมื่อเด็กโตขึ้นและมีความสามารถมากพอ

“Inclusion” เป็นการจัดการเรียนร่วมตามความเชื่อว่าเด็กพิการต้องได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปในชั้นเรียนปกติในชั้นเรียนที่อยู่ใกล้บ้านและในที่ชุมชนที่อาศัยอยู่เคียงบ่าเคียงไหล่ไปกับเพื่อน ๆ ที่มีได้เป็นเด็กพิการ แนวคิดนี้ต่างกับแนวคิดสองแบบแรกที่เกิดขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 18 ตรงที่แนวคิดนี้เชื่อว่า เด็กทุกคนไม่ว่าจะพิการรุนแรงมากมาแค่ไหนก็ต้องได้รับการศึกษาทั่วไป แบบที่จัดในชั้นเรียนที่ต้องการวิธีสอนแบบพิเศษ เทคโนโลยีที่จะอำนวยความสะดวก การบำบัดหรือการช่วยเหลือเฉพาะตัว เป็นสิ่งที่จะต้องจัดให้ในชั้นเรียนปกติ แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กพิการที่มีกฎหมายรองรับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 5) ได้กล่าวถึง การจัดเรียนร่วมว่าเป็นการจัดให้เด็กและเยาวชนพิการที่ได้รับการเตรียมพร้อมก่อนเรียน ร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ และในการจัดการ ศึกษาแบบเรียนร่วมนี้ต้องให้เด็กและเยาวชนพิการหรือที่มีความบกพร่องและครอบครัวยังได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มคือ ตั้งแต่แรกเกิดทันทีที่พบความพิการและโรงเรียนต้องมีการจัดเตรียม ปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากรรวมทั้งผลิตครูการศึกษาพิเศษที่จำเป็นให้มีทักษะที่จะออกไปทำงานกับครูในระบบการศึกษาทั่วไปด้วย

จากความหมายของการเรียนร่วม พอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กพิการเข้าเรียนในกระบวนการเรียนการสอน ตามปกติของนักเรียนทั่วไป โดยอาจจัดได้หลายรูปแบบมีลักษณะการจัดที่แตกต่างกัน รวมถึงการจัดการศึกษาให้นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ความมุ่งหมายของการศึกษาแบบเรียนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1) ยังได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ไว้ในหลักสูตรสำหรับผู้ศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. เพื่อดำเนินการตามหลักการแบ่งสัดส่วนตามธรรมชาติ (Natural proportions) นั่นคือ ในสังคมหรือชุมชนหนึ่ง ๆ จะมีเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอยู่ ดังนั้นเด็กควรได้อยู่กันตาม ปกติ ซึ่งไม่ควรคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากชุมชน แล้วนำไปรวมกันเป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

2. เพื่อนำบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาทำงานร่วมกัน
3. เพื่อพัฒนาเครือข่ายประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน ครูประจำวิชา ผู้ปกครองของเด็กปกติ และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านการวางแผนการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ หรือการส่งบุคลากร
4. เพื่อการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เหมาะสม ครอบคลุมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่ม
5. เพื่อให้สามารถยืดหยุ่นได้ทุกสถานการณ์ ให้เกิดความคล่องตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

พัทธนี สืบประสงค์ (2552) กล่าวว่า การจัดการเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีโอกาสเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ โดยปกติให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กทั่วไป โดยมีครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษร่วมมือและร่วมกันรับผิดชอบ (Collaboration) การจัดการเรียนร่วม อาจกระทำได้หลายลักษณะวิธีการจัดการเรียนร่วม ซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศและประสบความสำเร็จ ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนร่วมได้ 6 รูปแบบ ดังนี้

1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน เด็กจะเรียนในชั้นเรียนเต็มวัน และอยู่ในความรับผิดชอบ ของครูประจำชั้นโดยไม่ได้รับการบริการทางการศึกษาพิเศษ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในการเรียนตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม
2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริหารปรึกษาหารือ เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา และอยู่ความดูแลของครูประจำชั้น ซึ่งจะได้รับความคำแนะนำจากครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยา เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วม เข้าใจความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก บริการสื่ออำนวยความสะดวก การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นต้น
3. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอน เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา และอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่จะได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน จากครูเดินสอนตามตารางที่กำหนดหรือเมื่อมีความจำเป็น ครูเดินสอนจะเดินทางไปให้บริการตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการให้บริการตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงให้บริการช่วยเหลือแก่ครูทั้งด้านการสอนและการปรับพฤติกรรม

4. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มวัน และอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้นแต่ได้รับการสอนเสริมจากครูการศึกษาพิเศษที่ประจำอยู่ห้องสอนเสริมบางเวลาหรือบางวิชา วันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา เช่น ทักษะการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility : O&M) สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หรือภาษามือ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น ในห้องสอนเสริมจะต้องมีเอกสาร หนังสือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูบริการสอนเสริม นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแล้ว ยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

5. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ เด็กจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ และเข้าเรียนร่วม ในชั้นเรียนปกติในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษา พลศึกษา และศิลปะ เป็นต้น

6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็กปกติ เด็กจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาและเรียนกับครูประจำชั้นทุกวิชา แต่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไป เช่น กิจกรรม เข้าแถวเคารพธงชาติ การรับประทานอาหาร การไปทัศนศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

ภูฟ้า เสวกพันธ์ (2555) ได้กล่าวว่าในการจัดการเรียนรู้นั้นจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม จึงทำให้การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมมีความสำคัญยิ่ง นักการศึกษาและครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนทั่วไปกังวลว่าหากนำเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียนร่วมแล้ว อาจเกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนและทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างนักเรียนทั่วไปกับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากยิ่งขึ้น แต่ในความเป็นจริง ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันรับผิดชอบและปฏิบัติงานในลักษณะการประสานความร่วมมือกัน ที่จะสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อโรงเรียนคือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และเพิ่มการรับผิดชอบต่อครูและ

บุคลากรอื่น ในปัจจุบันนี้ ครูจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนทั่วไปควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในลักษณะของการจัดการเรียนร่วม

นอกจากนี้โรงเรียนต้องตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องโดยมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นตัวกำหนดและเปิดโอกาสให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนการ จัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ทางโรงเรียนต้องจัด ให้มี คณะกรรมการในโรงเรียนประกอบด้วย บุคคลในชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนต้องมีบทบาท ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ การบริหารจัดการเรียนร่วม ให้แก่ คณะกรรมการโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและ สร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน และเข้าใจ เนื้อหาสาระในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิและ โอกาสแก่เด็กทุกคน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวม ทั้งเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องจำเป็นต้อง ได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่ได้พบความพิการ นอกจากนี้ ผู้บริหาร โรงเรียนต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ และคุณสมบัติของบุคลากรอย่างชัดเจนด้วย

ปัจจุบันแม้ว่าโรงเรียนต่าง ๆ จะได้ดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบ ปัญหาที่เกิดขึ้น นั่นคือ โรงเรียนทั่วไปยังขาดความรู้ และทักษะในการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับ นักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายการจัดการเรียนร่วม บุคลากร หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และงบประมาณ จึงได้มีการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการ เรียนร่วมโดยใช้สร้างชีวิต เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำไปบูรณาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ บริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เบญญา ชลธารันนท์ (2546) ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียน พิการหรือที่มีความบกพร่องโดยใช้โครงสร้างชีวิต โรงเรียนต้องบริหารองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ตามหลักโครงสร้างชีวิต เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องมี คุณภาพและประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นักเรียน (S : Student)

นักเรียน หมายถึงนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง และนักเรียนทั่วไป โรงเรียน ควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิการตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ซึ่งในการ

ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมเพราะช่วงอายุ 0-3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนาการระดับการทำงานต่าง ๆ (functional level) จะยิ่งสูงขึ้น ในทางกลับกันหากไม่ได้รับการพัฒนาการกระตุ้นหรือการส่งเสริมส่วนที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานต่าง ๆ จะเลือนหายไป ทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้นการช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการยังทำได้ทันทั่วทั้งที่ตั้งแต่เมื่อแรกเกิดและทำได้อย่างถูกต้องจะสามารถฟื้นฟูสภาพความพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจนยกตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งสูญเสียการได้ยินในระดับ 90 เดซิเบล (dB) ตั้งแต่แรกเกิด (หูหนวก) และบุคคลภายในครอบครัวกระตุ้นการได้ยินของเด็กตั้งแต่แรกเกิด โดยเวลาพูดกับเด็กผู้พูดจะหันหน้าตรงกับเด็กเพื่อให้เด็กได้เห็นการขยับของริมฝีปาก สีหน้า ท่าทาง เอามือเด็กมาจับคอและริมฝีปาก แล้วลองเป่าลมให้เด็กรู้สึกถึงลมที่ออกมา แสดงให้เด็กรู้ในเวลา que เด็กตอบสนองได้อย่างถูกต้อง การที่เด็กได้รับการกระตุ้นเชิงบวกจะทำให้พัฒนาการทางการได้ยินดียิ่งขึ้นไปนั้น มิได้หมายความว่า การได้ยินเพิ่มขึ้น แต่การได้ยินของเด็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ใช้งานได้ดีขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน ในกรณีที่เด็กพิการภายหลัง เช่น อยู่ในระดับมัธยมศึกษาแล้วตาบอด การเตรียมความพร้อมนักเรียนในช่วงวัยรุ่นนั้นต้องคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลังด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องยากและมีผลต่อจิตใจมาก รวมทั้งต้องมีการเตรียมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobilities : O & M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (Independent living) และช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด เป็นต้น

2. เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้เรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือ และปฏิบัติต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธีและเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม่วางใจ มักเกิดจากความไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนได้รู้จักและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวก และความลำบากของเพื่อนพิการหรือมีความบกพร่องมากขึ้น กิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ทำงาน

เกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพ บทความ และสื่ออื่น ๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาต่าง ๆ การจัดนิทรรศการหนังสือ และเรื่องราวเกี่ยวกับ คนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้มีโอกาส เรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการ หรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือ เบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไป

ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้จะศึกษาในด้านนักเรียน คือการเตรียมความพร้อมของ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในด้านวิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเองรวมทั้งการ เตรียมความพร้อมของนักเรียนทั่วไปในการให้ความช่วยเหลือ และการปฏิบัติต่อเพื่อนที่มีความ ต้องการพิเศษ

2. สภาพแวดล้อม (E : Environment) สภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารจัดการสภาพแวดล้อมดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการเรียนในสภาพแวดล้อมที่มี จิตจำกัดน้อยที่สุด และจัดให้นักเรียนพิการใช้สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่าง สะดวกและปลอดภัย และเข้าถึงได้ (Barrier-free and Accessible) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียน ร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนร่วมได้เต็มเวลาอาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป ควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยแยกนักเรียนออกไปจากเพื่อน ทั่วไปให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการ คือพิจารณาถึงสภาพความ บกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโต๊ะ โต๊ะเรียน และจัดให้นักเรียนมานั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้แสงสะท้อนจากหน้าต่างเข้ามารบกวนเวลา ขณะที่นักเรียนหูกระเดื่อง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรจัดให้นั่งประมาณแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้นักเรียนสามารถมองครูและเพื่อนนักเรียนในห้องได้ ทัวถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่นั่งรถเข็น เมื่อจำเป็นต้องเรียนวิชาเกษตร และนักเรียน ต้องปลูกผักสวนครัว ครูควรยกระดับแปลงผักให้สูงขึ้นจากพื้น และอยู่ในระดับเดียวกับที่นั่งเก้าอี้ รถเข็น เพื่อให้นักเรียนสามารถปลูกผักได้สะดวก นอกจากนี้ควรคำนึงพาหนะที่ใช้ในการรับส่ง นักเรียนจากบ้านไปโรงเรียน และจากโรงเรียนไปบ้าน ไปทัศนศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียน จะต้องเคลื่อนย้าย นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการตารางเวลาเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการ เรียนร่วมควรอยู่ในชั้นล่างของอาคาร พื้นห้องเรียนควรราบเรียบและมีการปรับระดับเพื่อความสะดวก ในการใช้รถเข็น ห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ และคำนึงการถ่ายเทของอากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้น

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น บริเวณภายนอกอาคารประเภทของ
ตัวอาคาร ทางเชื่อมอาคาร ทางเข้า ลานจอดรถ เกาะกลางถนน ต้นไม้ ร่องน้ำ เป็นต้น

1.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ได้แก่ ประติมากรรม ทางลาด ระบบเตือน
ภัย บันได ลิฟต์ ทางเดินภายในตัวอาคาร พื้น แสงสว่าง ห้องน้ำ เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในอาคาร ต้องจัดให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน
ที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ
คนพิการ พ.ศ. 2534 เรื่องกำหนดลักษณะอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมี
อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรง แก่คนพิการ โดยคำนึงถึงความสะดวก และปลอดภัยเป็นสำคัญ

2. บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคลากร
อื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วมผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียน
ที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมใน
โรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการ โรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้อง
นำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการ
เรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อ
แม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน
จัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบการจัดการเรียน
ร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุมกำหนดนโยบายและแนวทางการ
ดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของ
โรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยให้ถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมี
โอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการ นอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศ
นำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วีดีโอ หรือจัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้
บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กพิการหรือที่มีความ
บกพร่องอาสาเป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการ
จัดการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบ ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่ง
กันและกัน โดยทำงานร่วมกัน
เป็นทีม

ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้จะศึกษาในด้านการดำเนินงานในด้านสภาพแวดล้อม
คือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู
และบุคลากรอื่นในโรงเรียน

3. กิจกรรมการเรียนสอน (A : Activities)

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไป และพิการหรือที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ประกอบไปด้วย

1. การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

1.1 การปรับหลักสูตรทั่วไปคือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปมาใช้กับนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเช่น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาจปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจปรับให้ไม่ต้องการอ่านออกเสียง

1.2 การจัดทำหลักสูตรเฉพาะคือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับหรือหลักสูตรคู่ขนาน) ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับความพิการจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนโดยโรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไปจึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรงจะต้องมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่หลักสูตรตัดต่อหรือนำหลักสูตรในระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา เช่น การอ่านออกเขียนได้ เลขคณิต ความเข้าใจในภาษาจะสูง และเมื่ออยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายจะค่อย ๆ ลดลง แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพจะต่ำในช่วงแรก ๆ แล้วจะค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไปให้มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียนที่เพื่อนนักเรียนทั่วไปเรียนอยู่

1.3 การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม สอนทักษะเฉพาะที่จำเป็น ให้แก่นักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่อง เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทานอาหาร การดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ การใช้บริการต่าง ๆ ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดขึ้นเคียบกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยายสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทาง

การศึกษาที่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องต้องการ เรียกชื่อย่อว่า IEP กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำ IEP ให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคลทุกคน โดยต้องตรวจสอบเพื่อบ่งชี้จุดเด่นจุดด้อยของนักเรียน รวมถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

3. แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องคนนั้น ๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP

4. การตรวจสอบทางการศึกษาหมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ ในการที่จะกำหนดปัญหา และหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรม และร่างกาย รวมทั้งตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

5. เทคนิคการสอนเทคนิคการสอนที่ควรนำมาใช้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นพิเศษ มีดังนี้

5.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นเครื่องมือ 2 อย่าง คือเป็นเทคนิคการสอน และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินเด็กว่ามีทักษะในเรื่องนั้น ๆ แล้วหรือไม่การวิเคราะห์งาน สามารถใช้ได้หลายกรณี โดยทั่วไปคนหลายคนเข้าใจผิดคิดว่าการวิเคราะห์งานใช้สอนเฉพาะทักษะการดำรงชีวิตหรือการฝีมือ เช่น การสานนกด้วยใบลานเท่านั้น แต่ในความจริงสามารถนำเทคนิคการวิเคราะห์งานไปใช้ในด้านวิชาการได้ด้วย ในวิชาคณิตศาสตร์ หากต้องสอนทักษะใหม่ ต้องมีการประเมินพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กก่อนที่จะเริ่มสอนทักษะใหม่ เช่น ในการสอนบวก ซึ่งการบวกคือการ $1+1=2$ ต้องมีทักษะเบื้องต้นที่เด็กควรจะรู้ก่อนที่จะมาถึงทักษะตรงนี้ ในการวิเคราะห์งานจะช่วยให้ครูตรวจสอบได้ว่าเด็กจะต้องมีพื้นฐานวิชาความรู้อะไรก่อนมาเรียนเนื้อหานี้ ดังนั้น ในการบวกเลขเด็กต้องรู้จักตัวเลข 0 ถึง 9 และรู้ความหมายและค่าของตัวเลขแต่ละตัว หากไม่รู้ค่าของจำนวนเด็กบวกเลขไม่ได้ นอกจากนี้เด็กต้องรู้จักและเข้าใจค่าประจำหลัก ในการสอนหลักเดียว ครูอาจไม่ประสบปัญหาอะไรเช่น $1+1=2$ แต่เมื่อตัวเลขเป็น 2 หลัก เด็กต้องรู้จัก หลักสิบ หลักร้อย หลักพัน จึงบวกเลขเพิ่มเติมขึ้นไปได้ ทุกอย่างมีกระบวนการของการใช้ทักษะการวิเคราะห์งานมาเป็นเทคนิคการสอน เพื่อให้ครูตรวจสอบและประเมินดูว่าเด็กมีพื้นฐานเพียงพอแล้วหรือไม่ ดังนั้นเวลาครู

จะสอนเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง เด็กอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่มีความรู้พื้นฐานในวิชาเลข อาจไม่ถึงระดับชั้นอนุบาล 3 ยังไม่รู้ค่าของแต่ละตัวเลข การที่จะมาสอนเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จึงเป็นไปได้ สิ่งที่เราทำได้ คือ พิจารณาว่าเด็กมีพื้นฐานความรู้อยู่ในระดับใด แล้วเริ่มต้นจากจุดนั้นขึ้นมาเรื่อย ๆ

5.2 การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) หมายถึง การสอนที่ให้เพื่อนนักเรียนช่วยสอนให้เพื่อนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ แบบตัวต่อตัว หรือ 1 : 1 โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกันอายุเท่ากันแต่มีความสามารถสูงกว่ามาช่วยสอน

5.3 ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) ในการจัดการเรียนการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านวิชาการยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนนักเรียนทุกคนในการส่งเสริมกำลังใจและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเพื่อนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในเรื่องทั่วไป เช่น นำทางไปห้องเรียน ห้องน้ำ และโรงอาหาร อ่านหนังสือบนกระดานหรือแผ่นใส สื่อสารกับผู้อื่น เขียนตัวอักษรปกติให้ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการฝึกทักษะทางสังคมระหว่างเพื่อนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป จะช่วยทำให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อนักเรียนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือบุคคลพิการหรือที่มีความบกพร่องที่ถูกต้องเหมาะสม ในขณะที่เพื่อนนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่อง ได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติต่อเพื่อน ที่ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกแก่ตนเองอย่างถูกวิธีอย่างไรก็ตาม ครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนพึงระมัดระวังปัญหาบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องรอคอยเวลาที่จะมีผู้มาช่วยเหลือตลอดเวลา ส่วนนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนอาจทุ่มเวลาในการช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้เพื่อนมากเกินไป ในทางตรงกันข้ามนักเรียนผู้นั้นอาจเกิดความรำคาญและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนได้ ในบางกรณีนักเรียน ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนต้องการจะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนอย่างเต็มที่ หรือเกิดความรู้สึกว่าหากทำงานร่วมกันกับเพื่อนอาจต้องใช้มากกว่า จึงทำกิจกรรมต่าง ๆ แทนเพื่อนเกือบทุกกิจกรรม อาจส่งผลให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เกิดความรู้สึกว่าตนเองทำอะไร ไม่ได้ดีพอ และรู้สึกว่าตนเองค่อยค่าไปในที่สุด ดังนั้นครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจึงควรให้ความรู้ในการปฏิบัติตนระหว่างเพื่อนให้เข้าใจก่อน หากพบว่าเกิดปัญหาใด ๆ ครูควรช่วยเหลือและแนะนำเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

1. การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจาก IEP ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะ และกิจกรรมต่าง ๆ

ซึ่งจะมีการระบุว่าประเมินโดยวิธีใดและใช้เกณฑ์อะไร ครูแต่ละคนประเมินผลและให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องประกอบด้วย แล้วจึงนำผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงพ่อแม่ของตัวนักเรียนเอง

7. การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชนทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก ฯลฯ เพื่อช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ในวิชาพลศึกษาจัดให้นักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่อง ได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น กิจกรรมห้องสมุดให้มีการปรับห้องสมุดโดยทำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้เป็นประโยชน์ เพื่อให้คนพิการทุกประเภทมีโอกาสถึงข้อมูลข่าวสาร จัดให้มีบริการหนังสือรูปแบบของหนังสือเสียง เป็นต้น

8. การประกันคุณภาพ

8.1 โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมขึ้นมา โดยที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพควรมีขั้นตอนการทำงานดังนี้

- ประชุมเพื่อแถลงนโยบายกับผู้บริหาร ครู บุคลากรอื่นในโรงเรียนและ
ผู้ปกครอง
- จัดทำปัยนิเทศ แผ่นพับเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบนโยบาย
- ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ในการ
ประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจน

- กำหนดกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม
- การจัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม
- จัดห้องสอนเสริม
- จัดประชุมครู/ผู้ปกครองอย่างน้อย 2 ครั้ง/1 ปีการศึกษา
- จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
- จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)
- ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมรวมทั้งดูความสอดคล้องของ
วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมด้วย
- นำเสนอผลการประกันคุณภาพให้ผู้บริหารและบุคลากรอื่น ๆ ทราบ

- หากมีหน่วยงานภายนอกมาขอผลการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม ก็สามารถนำเสนอผลการประกันคุณภาพให้แก่หน่วยงานภายนอกได้รับทราบกลไกการดำเนินงาน

8.2 กลไกในการดำเนินงาน

เมื่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพได้มีการประชุมและรับทราบนโยบายร่วมกันแล้ว การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมนั้นเป็นระบบการประเมินภายใน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเอง (Self-evaluation)

กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนร่วมนั้น จะต้องเริ่มจากขั้นตอนดังนี้

- การวางแผน (Plan) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนร่วม เนื่องจากการจัดการเรียนร่วมนั้นต้องมีบุคคลหลายกลุ่มเข้ามาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ ผู้บริหาร ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองนักเรียนทั่วและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องซึ่งลักษณะการทำงานในลักษณะนี้ เราเรียกว่า Collaboration

- การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดขึ้นซึ่งคณะทำงานจะต้องมีแผนงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจน อาจจัดทำเป็นปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัน เดือน ปี ของการเริ่มต้นปฏิบัติงาน และกำหนดวันสิ้นสุดเพื่อจะได้วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป

- การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบตนเองนั้นต้องมีฐานข้อมูลในการรองรับอย่างชัดเจน คณะทำงานต้องกำหนดองค์ประกอบหรือตัวชี้วัด รวมทั้งเกณฑ์ในการชี้วัดที่ชัดเจน คณะทำงานอาจกำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

- การปรับปรุงแก้ไข (Action) การปรับปรุงแก้ไขเกิดจากการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานจากการประเมิน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- การรายงานผลการประเมิน คณะทำงานจะต้องจัดรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) กำหนดแบบการนำเสนอและรูปแบบการเผยแพร่ โดยต้องเผยแพร่ให้บุคลากร ทุกกลุ่มและทุกคนรับทราบ

8.3 กิจกรรมการประกันคุณภาพ การจัดกิจกรรมการประกันคุณภาพนั้นจะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกกลุ่ม ถือว่าการประชุมหรือการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมเป็นกิจกรรมแรกที่คณะกรรมการการประกัน

คุณภาพการจัดการเรียนร่วมจะต้องทำ จากนั้นควรมีการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกคนให้
รับทราบ โดยมีวิธีการดังนี้

- จัดป้ายนิเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนซึ่งควรจัดเป็น
ระยะ ๆ แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
- จัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป
ได้รับทราบ
- จัดประชุมครู/ผู้ปกครอง/นักเรียน เพื่อให้ทราบในเรื่องการประกันคุณภาพ
ของการจัดการเรียนร่วม
- จัดอบรมครูให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนร่วม ความรู้ด้านการศึกษา
พิเศษ โดยอาจเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย
- ส่งครู/บุคลากรไปอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการความรู้ในด้านการ
พัฒนาการจัดการเรียนร่วม การศึกษาพิเศษ ตามหน่วยงานต่าง ๆ

9. การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียนมีการกำหนดตารางการรับเด็ก
พิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียนร่วม

10. การจัดการเวลาให้บริการสอนเสริมจำนวนเด็กที่ครูสอนเสริมจะต้องให้บริการควร
เริ่มจากจำนวน 5-6 คน ในสัปดาห์แรก ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มจำนวนเด็กขึ้นในสัปดาห์ต่อมา
ทีละสัปดาห์ แต่ควรจัดให้บริการตามจำนวนที่ต้องรับผิดชอบภายใน 6 สัปดาห์การค่อย ๆ ทอย
จัดบริการให้แก่เด็กเช่นนี้ จะช่วยผ่อนคลายความยุ่งยากในการที่จะต้องจัดการเวลาให้บริการแก่เด็ก
ครูสอนเสริมจะต้องประสานงานกับครูทั่วไปทุกชั้นเรียนที่เด็กกระจายอยู่ และจัดเวลาในแต่ละวัน
ให้กับตนเองให้มีเวลาสำหรับเตรียมการก่อนเด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริมหรือก่อนที่ครูสอนเสริม
จะไปให้บริการในชั้นเรียน จัดให้มีเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบเด็กบางกรณี และจัดให้มีเวลาที่จะให้
คำแนะนำปรึกษาหารือกับครูคนอื่น ๆ การจัดการเวลาที่จะทำให้ทุกฝ่ายยอมรับเป็นสิ่งที่ยาก ฉะนั้น
ครูสอนเสริมจึงต้องคำนึงถึงเด็กว่าตารางเวลาที่จัดให้กับเด็กที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้น เหมาะสม
สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก รวมทั้งตัวครูด้วย

รูปแบบของตารางเวลาสอนเสริมต้องมีการคำนึงถึงความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ
หรือที่มีความบกพร่อง ความมากน้อยของความบกพร่อง การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ
จำนวนเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง จำนวนชั้นเรียน และจำนวนวิชาที่ครูสอนเสริมต้องรับผิดชอบ
ให้บริการ

ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้จะศึกษาในด้านการดำเนินงานในด้านกิจกรรมการเรียน
การสอน และเทคนิคการสอนที่นำมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

เครื่องมือ (T : Tools)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วมช่วยให้นักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ หมายถึงสิ่งต่อไปนี้

1. นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจนทำให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ว่ามีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาลดังนี้

1.1 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในพุทธศักราช 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยกำหนดนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียน ต้องได้เรียน” พร้อมทั้งออกมาตรการการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ รวมถึงแนวทางการดำเนินงานเพื่อคนพิการ

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 10 วรรคสอง กำหนดให้ “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ วรรคสาม การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดในกฎกระทรวง”

1.3 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2549 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

1.4 นโยบายที่โรงเรียนควรนำมาพิจารณาปรับปรุงหรือใช้เป็นแนวทางมีดังนี้

- การจัดการศึกษาเพื่อนักเรียนทุกคน (Education for All) เมื่อกำหนดเป็นนโยบายแล้ว โรงเรียนต้องจัดให้มีการเรียนร่วมไม่ว่าโรงเรียนนั้นจะมีนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องหรือไม่ โรงเรียนต้องมีบทบาทหน้าที่ให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนเรียนรู้ได้

- การจัดการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด หมายความว่า โรงเรียนควรพยายามให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้เรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด และหากไม่สามารถจัดให้นักเรียนเรียนร่วมได้เต็มเวลาก็อาจจัดเป็นบางเวลาได้ โรงเรียนควรคำนึงถึงการจัด

สิ่งที่เป็นอุปสรรคทั้งหลาย และจัดหาการศึกษาพิเศษ เพื่อให้บริการสอนเสริมและอบรมครูทั่วไป ให้สอนนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในห้องเดียวกันได้

- การจัดการเรียนร่วมเป็นเรื่องของบุคคลทุกคนในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย

ผู้อำนวยการ/ครู พยาบาลโรงเรียน บุคลากรอื่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนร่วม

2. งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

3. ระบบการบริหารจัดการ หากทางโรงเรียนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องนำเสนอ เรื่องการจัดการเรียนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้ง ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน และในคณะกรรมการ โรงเรียนควรมีผู้ปกครองของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เข้าร่วมในคณะกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน จัดประชุมบุคลากรและผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน โดยให้มีอำนาจหน้าที่กำหนด นโยบายในการจัดการเรียนร่วม เพื่อนำเสนอผู้บริหาร โรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียน กำหนด แนวทางการจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนด รูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล นักจิตวิทยา เป็นต้น แต่งตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประมาณ 5-7 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยมีผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยเป็นประธาน และมีครูหรือตัวแทนครูที่สอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา และพ่อหรือแม่ของเด็กร่วมเป็นกรรมการ โดยให้ครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ประสานงานในการจัดทำ IEP และดำเนินการสอนตาม IEP โดยจัดทำ IEP สำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4. กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 เป็นเครื่องมือในการกำหนดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อนำมาใช้ในการเรียนร่วม และ กำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อ และวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กเรียนทั่วไปต่อคน

5. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology, AT) หมายถึง เทคโนโลยีที่คนพิการใช้ ซึ่งได้มีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้คนพิการดำรงชีวิตอิสระ

สามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่าง ๆ ออกมาได้เรียกว่า “เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Assistive Technology หรือใช้ชื่อย่อว่า AT โดยอาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐาน (Low Technology) หรือระดับสูง (High Technology) ก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป จนกระทั่งถึงเครื่องมือที่มีการออกแบบพิเศษให้คนพิการใช้เป็นเฉพาะบุคคล สรุปได้ว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง เทคโนโลยีที่คนพิการเลือกใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตอิสระให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้คนพิการแต่ละประเภท ได้รับการศึกษาโดยสะดวก และสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องแต่ละประเภทอาจสรุปได้ดังนี้

6.1 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น ไม้เท้าขาว เครื่องพิมพ์อักษรเบรลล์ เป็นต้น

6.2 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น เครื่องช่วยฟัง เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

6.3 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ เช่น กายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการเฉพาะบุคคล โต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้วัสดุและแบบพิเศษสำหรับคนพิการ เป็นต้น

6.4 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น

7. สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หรือเครื่องมือช่วยให้นักพิการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดีขึ้นและรวดเร็วสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือพิการแต่ละประเภทและแต่ละระดับอาจสรุปได้ดังนี้

7.1 สื่อสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น หนังสือเสียง หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือภาพขยายใหญ่ ชุดส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เป็นต้น

7.2 สื่อสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อุปกรณ์พัฒนาทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

7.3 สื่อสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อุปกรณ์พลศึกษา เครื่องเล่นกีฬาและนันทนาการสำหรับคนพิการทุกประเภท ชุดสื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านการช่วยเหลือตนเอง เป็นต้น

7.4 สื่อสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา นักเรียนที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ออทิสติก และพิการซ้อน เช่น หนังสือเสียง สื่อการสอนชนิดพิเศษ ชุดสื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เป็นต้น

8. บริการ หมายถึง บริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

8.1 บริการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ การสอนเสริม การอ่านหนังสือ เอกสาร หรือข้อสอบ การทำทาง การผลิตสื่อ ถ่ายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด เป็นต้น

8.2 บริการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น การสอนเสริม การผลิตสื่อ การจดคำบรรยาย ล่ามภาษามือ เป็นต้น

8.3 บริการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ได้แก่ การสอนเสริม การอ่านหนังสือ เอกสาร หรือข้อสอบ การผลิตสื่อ การจดคำบรรยาย ถ่ายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด เป็นต้น

8.4 บริการสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา นักเรียนที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ออทิสติก และพิการซ้อน เช่นการสอนเสริม การอ่านหนังสือ เอกสาร หรือข้อสอบ การผลิตสื่อ การจดคำบรรยาย เป็นต้น

9. ตำรา อาจทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์เช่น หนังสือเสียงสำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

10. ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่ช่วยเหลือ และสนับสนุนการเรียนรู้ของคนพิการ

10.1 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น การปรับเนื้อหา หลักสูตร เทคนิคการสอน การประเมินผล สำหรับคนพิการ

10.2 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น การปรับเนื้อหาหลักสูตร เทคนิคการสอน การประเมินผลสำหรับคนพิการแต่ละบุคคล การจัดอาสาสมัคร การฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพ

10.3 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ เช่น การจัดอาสาสมัคร การฝึกอบรมทักษะทางด้านอาชีพ

10.4 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ออทิสติก และพิการซ้อน เช่น การปรับเนื้อหาหลักสูตร เทคนิคการสอน การประเมินผลสำหรับคนพิการแต่ละบุคคล การจัดอาสาสมัคร การฝึกอบรมทักษะทางด้านอาชีพ

11. ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่ได้รับการศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไป หรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูเดินสอน ครูสอนเสริม หรือครูสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้กรอบของการบริหารจัดการเรียนร่วม โครงสร้างชีวิตทั้ง 4 ด้านมาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ด้านนักเรียน มีการจัดให้ความรู้แก่ผู้เรียนทั่วไป และผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม มีการเชิญผู้ปกครองมาพูดคุยเพื่อรับทราบปัญหาและข้อจำกัดของผู้เรียน และมีการจัดให้ความรู้แก่ครู ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมสอนเสริมตอนเย็น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมสอนการบ้านและอ่านหนังสือให้ลูกฟัง และกิจกรรมห้องเรียนพิเศษ ด้านเครื่องมือ มีการประชุมวางแผนงานเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือผู้เรียนของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550, หน้า 5) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีอิทธิพลและมีส่วนร่วมในการริเริ่มการพัฒนาและการตัดสินใจที่มีผลต่อทรัพยากรทั้งหลายและมีผลต่อเขาทั้งหลาย

ส่วน ปัญญา แก้วกัญ (2545, หน้า 5) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการบริหาร การตัดสินใจและการจัดการศึกษาทำให้เกิดความตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ

ในขณะที่ นรินทร์ พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

นอกจากนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, หน้า 183-184) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่ง

ในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการ (Contribution) ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากความหมายข้างต้นนี้แล้ว ยังสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกนัยหนึ่งในรูปสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

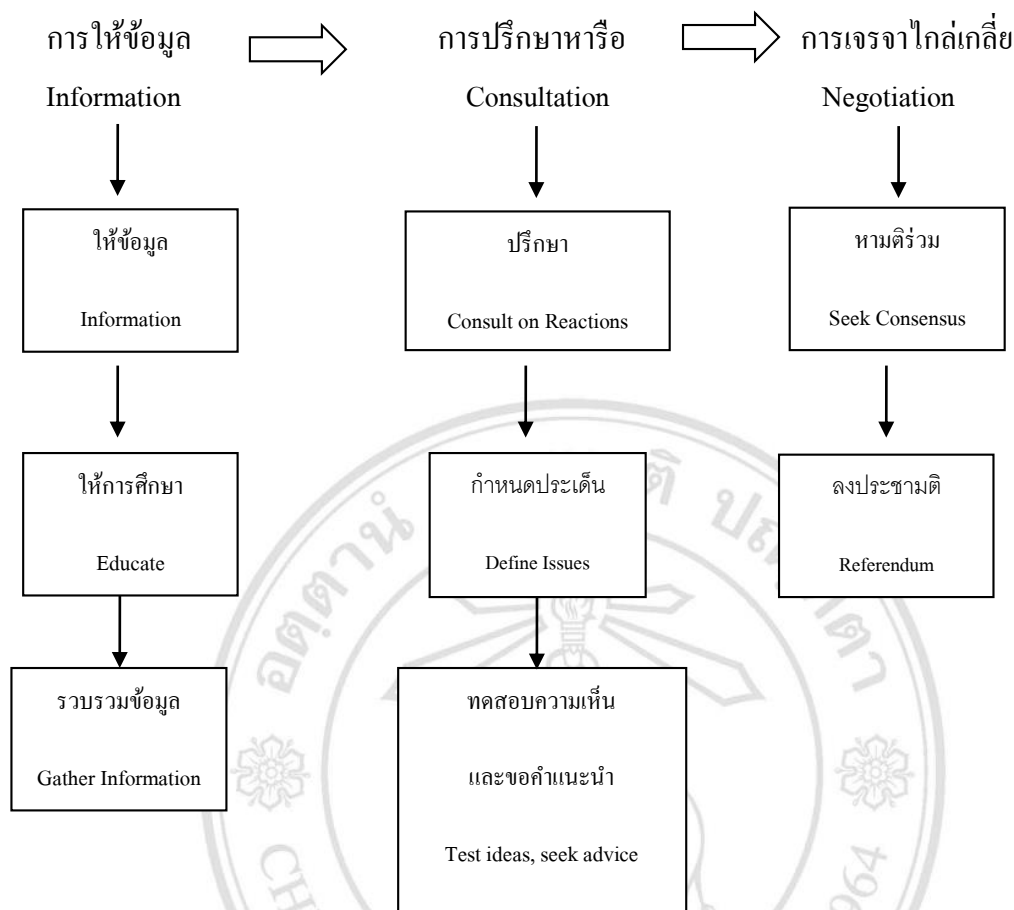
ซึ่งให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจว่า หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ส่วนการประสานงาน หมายถึง ห่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ในการกระทำการกิจกรรม หรือการงาน และความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงาน และในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน (วราพร ธาวงค์, 2552, หน้า 7)

กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร พัฒนาท้องถิ่น หรือพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องเข้าใจหลักของการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน หลักของการมีส่วนร่วม ในความหมายของการบริหารจัดการ จะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับ “การตัดสินใจ” นั่นคือการมีส่วนร่วมนั้น ๆ ได้นำไปสู่การตัดสินใจใด ๆ อย่างมีคุณค่า และอย่างชอบธรรม หรือไม่ซึ่ง ในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “Meaningful Participation” คือการมีส่วนร่วมนั้น ๆ ได้นำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจหากสมเหตุสมผลต้องมีความชอบธรรมก็ทำไปปฏิบัติ หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คิดว่าไม่เหมาะสมก็ต้องอธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งความชอบธรรม (Legitimacy) ในการตัดสินใจนั้น ๆ ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ ที่อาจจะขัดกับผลของการมีส่วนร่วม

การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ในปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ

กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง สามารถอธิบายได้ดังแผนภูมิ 2 นี้ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2546)

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีได้หลายลักษณะ ซึ่งสำนักงานปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 9) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมตามแนวคิดใหม่ คือ

1. จะต้องมีความต่อเนื่อง ผสมผสานและทำไปพร้อมกันทั้งระบบ
2. มีความเป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงไปซ้ำ ๆ ตามธรรมชาติ แต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
3. เป็นกระบวนการสร้างสรรค์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางทักษะการปฏิบัติ
4. ต้องการการยอมรับอย่างเปิดเผยจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง
5. มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

และความต้องการที่เหมือนกัน นอกจากนี้การทำกิจกรรม จะต้องอยู่ภายใต้แนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่เสมอภาคและเท่าเทียม โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับ

ความคิดเห็นที่แตกต่างกันและหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหา วิธีการที่จะนำไปสู่แนวทางข้างต้นได้ สิ่งสำคัญคือจะต้องมีการสื่อสารแบบสองทาง มิใช่ฝ่ายหนึ่งคิดอีกฝ่ายหนึ่งรับไปปฏิบัติ

ส่วนประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมซึ่ง นรินทร์ พัฒนพงศา (2546, หน้า 15-17) ได้กล่าวถึงลักษณะดังกล่าวไว้ 10 ประการดังนี้

1. มีคณะผู้บริหารร่วมพิจารณา
 2. ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมพิจารณา
 3. การมีส่วนร่วมตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้
 4. จะให้การมีส่วนร่วมเป้าหมายปลายทาง (An end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (A mean)
 5. การมีส่วนร่วมมีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
 6. สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่แข่งขัน มิใช่เกิดขึ้นจากการออกคำสั่งแต่จะต้องสร้างขึ้นเอง
 7. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษา
 8. การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหา โดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รู้สภาพที่เป็นจริง มากขึ้น
 9. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่ มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น
 10. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณ์ขันประกอบไปบ้าง
- ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม**

การมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อองค์กรหลายประการ ซึ่ง สมยศ นาวิการ (2545, หน้า 22-23) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ 8 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากกว่าการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งให้เห็นว่า เมื่อบุคคลมีส่วนร่วมการตัดสินใจทางด้านการเปลี่ยนแปลง พวกเขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา - ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหาร - สภาพแรงงาน มีความราบรื่นมากขึ้น การใช้การมีส่วนร่วมทำให้ความไม่พอใจ ของกลุ่มถูกเปิดเผยออกมา ความไม่พอใจเหล่านี้สามารถยุติได้โดยปริยายอย่างตรงไปตรงมา
3. ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเพิ่มขึ้น เมื่อพนักงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการองค์กร ที่สำคัญ

4. ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมีมากขึ้น พนักงานที่มีส่วนร่วม จะมีความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร พวกเขาจะรู้แรงจูงใจและความต้องการของฝ่ายบริหาร การรู้สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาไว้วางใจความตั้งใจของฝ่ายบริหาร

5. การบริหารผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความง่ายมากขึ้น ถ้าหากว่าผู้ใต้บังคับบัญชาผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลง และไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น การบริหารพวกเขาจะมีความง่ายมากขึ้น จำนวนของผู้บริหารที่ต้องการจะมีน้อยลง เนื่องจากการควบคุมอย่างใกล้ชิดจะลดลง

6. การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจทางการด้านการบริหารให้ดีขึ้นได้ เป็นการรวมความรู้และความสามารถของบุคคลหลายคนเข้าด้วยกัน

7. การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างอยู่เบื้องบนดีขึ้น การมีส่วนร่วมบังคับให้มีการติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน ช่วยให้องค์กรมีสิ่งย้อนกลับจากพนักงานได้เป็นอย่างดี

8. การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงทีมงานได้ดีขึ้น ทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญ โดยองค์กรส่วนใหญ่จะขาดประสิทธิภาพ ถ้าหากว่าพนักงานมีเป้าหมายที่ขัดแย้งระหว่างกัน ช่วยสร้างกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ และประสานงานระหว่างกันได้

กล่าวโดยสรุปว่าการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อโรงเรียนและการช่วยเหลือกันในการทำงาน กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่ดีที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ได้เข้ามาเป็นแนวทางให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมได้มาประชุมวางแผนเพื่อหาแนวช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการ

บริบทโรงเรียนนวมวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนนวมวิทย์เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 1 ตั้งอยู่เลขที่ 168/1 ถนนช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100 เปิดการสอนมาเป็นระยะเวลา 16 ปี ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 จากแนวคิดของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกานดา ตปนิยางกูร และนายวัชร ดันตรานนท์ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกานดา ตปนิยางกูรและคณะฯ เป็นที่ปรึกษาในการขอ อนุญาตเปิดการสอนเป็น โรงเรียนเอกชน สอนตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการประเภทสามัญศึกษา แบบสหศึกษา ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บนเนื้อที่ 8 ไร่ 1 งาน 13 ตารางวาอาคารเรียน 4 หลังโดยมีนายวัชร ดันตรานนท์ เป็นผู้รับใบอนุญาต

และผู้จัดการ และอาจารย์เกษญา บุญทวีวงศ์ เป็นครูใหญ่เปิดทำการสอน ในปีแรกเพียง 3 ชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 รวม 15 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมกัน ประมาณ 600 คน

ในปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายมัธยม มีรองศาสตราจารย์นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ เป็นผู้อำนวยการ นายสมยศ เม่นแย้ม เป็นครูใหญ่ มีผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.สุกานดา ตปนียางกูร และ นายทองหล่อ ธงชัย เป็นคณะที่ปรึกษา โรงเรียนดำเนินการสอนนักเรียนครบทุกชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนครูและบุคลากร ทั้งสิ้น 134 คน คณะครู - อาจารย์ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี วุฒิปริญญาโทอีกจำนวน 11 คน และกำลังศึกษาในระดับ ปริญญาโทอีกจำนวน 18 คน จำนวน นักเรียนรวมทั้งสิ้นประมาณ 3,036 เป็นนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษา 1,295 คน ระดับมัธยมศึกษา 1,723 คน ต่อมาจึงขยายการศึกษาระดับมัธยม เป็น โรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายมัธยม โดยขอจัดตั้งใหม่ที่ 93 / 111 หมู่ 5 ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่ 15 ไร่

ภาพที่ 1 แผนผังที่ตั้งโรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายประถม

ปัจจุบันเปิดทำการเรียนการสอนแผนการเรียน ESP (English Special Plan) ในระดับปฐมวัย จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 15 ห้องมีนักเรียนทั้งหมด 349 คน ระดับปฐมวัยจำนวน 104 คน ระดับประถมศึกษาจำนวน 245 คน มีครูและบุคลากรได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 4 คน ครูสอนระดับ ประถมศึกษาจำนวน 24 คน ครูสอนระดับปฐมวัยจำนวน 4 คน ครูพี่เลี้ยงจำนวน 4 คน ครูชาวต่างชาติ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ธุรการจำนวน 10 คน และนักการแม่บ้านจำนวน 7 คน โดยมีนางสาวกุลวลดี เกียรติไชยากร เป็นผู้อำนวยการคนปัจจุบัน

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศด้านวิชาการ โดยเน้นภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และก้าวหน้าเทคโนโลยีสู่ความเป็นสากล มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุนทรียภาพทางด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
2. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย
3. พัฒนาคู่มือความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการคิด
4. ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้
5. ครูจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาการเรียนรู้ให้ตรงกับศักยภาพ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน
6. ครูจัดกิจกรรมโดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์
7. พัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา
10. จัดกิจกรรมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

หลักสูตร

การจัดหลักสูตรจะมีการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และประวัติศาสตร์ มีวิชาภาษาจีนเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งได้สอดแทรกฐานความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Science Skills) และฐานการคิด (Thinking Skills) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ได้ตรงตรงในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีการจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณค่าแห่งความเป็นไทยสู่สากล และได้จัดการเรียนรู้โดยครูชาวต่างประเทศ (Native Speaker) ในรายวิชาดังต่อไปนี้

วิชาคณิตศาสตร์	1	ชั่วโมง/สัปดาห์
วิชาสุขศึกษา	1	ชั่วโมง/สัปดาห์
วิชาสังคมศึกษา	1	ชั่วโมง/สัปดาห์
วิชาภาษาจีน	2	ชั่วโมง/สัปดาห์
วิชาภาษาอังกฤษ	5	ชั่วโมง/สัปดาห์

เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ โดยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การสื่อสาร และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

ข้อมูลทั่วไปของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

จากข้อมูลที่ได้จากการคัดกรอง และแบบบันทึกปัญหาของครูพบว่า มีผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ	11	34.375
ผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง	21	65.625
รวม	32	100
<u>เพศ</u>		
ชาย	9	81.81
หญิง	2	18.19
รวม	11	100
<u>ประเภทของความบกพร่อง</u>		
บกพร่องทางสติปัญญา	4	36.36
บกพร่องทางการเรียนรู้	1	9.1
ออทิสติก	3	27.27
สมาธิสั้น	3	27.27
รวม	11	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
<u>ระดับชั้นเรียน</u>		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	9.1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	3	27.27
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	9.1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	2	18.18
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	3	27.27
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	9.1
รวม	11	100

ตารางที่ 1 ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ (มีใบรับรองแพทย์) 11 คน คิดเป็นร้อยละ 34.375 ผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง 21 คน คิดเป็นร้อยละ 65.625 ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเพศชาย 9 คนคิดเป็นร้อยละ 81.81 เพศหญิง 2 คนคิดเป็นร้อยละ 18.19 ลักษณะของความพิการนั้นจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4 คนคิดเป็นร้อยละ 36.36 ออทิสติกและสมาธิสั้นมีจำนวนเท่ากันประเภทละ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 และบกพร่องทางการเรียนรู้ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 โดยผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นละ 3 คนคิดเป็นร้อยละ 27.27 รองลงมาคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 18.18 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้นั้นมีทั้งรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปรานอม รัตนยุวัน (2548) ได้ศึกษาความเข้าใจ และความคาดหวังของผู้ปกครอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมใน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลที่ได้คือ ความเข้าใจของผู้ปกครอง ในด้านการคัดแยกพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีความเข้าใจใน ระดับมากทั้งนี้เพราะผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการคัดแยกกับบุคลากร ผู้เกี่ยวข้อง ด้านหลักสูตรและการสอน พบว่าผู้ปกครองมีความคาดหวัง ด้านหลักสูตรและการสอน ใน ระดับมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับครูประจำชั้น ที่มีความรักความเข้าใจเด็กทั้งนี้เพราะผู้ปกครองเห็นว่า

เด็กของตนเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งมีปัญหาในเรียนรู้ไม่สนใจเรียน จำสิ่งที่เรียนไม่ได้

อัญรารักษ์ บัวนวล (2551) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดลำพูนตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) 4 ด้าน กล่าวคือ 1). ด้านนักเรียน ในภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง สรุปได้ดังนี้ นักเรียนทั่วไปได้รับการเตรียมความพร้อม ในด้านการยอมรับ และช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ครูทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการ ให้นักเรียนในชั้นเรียนได้รู้และเข้าใจ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไปได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ปัญหาพบว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีจำนวนค่อนข้างมาก มีปัญหาหลากหลายและแตกต่างกัน 2). ด้านสภาพแวดล้อม จัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด ปัญหาพบว่าสภาพแวดล้อมในการเรียน ไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากมีเสียงดังรบกวน จากห้องข้างเคียง เจตคติที่ไม่ดีของผู้ปกครอง ครูและนักเรียนปกติบางคนต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 3). ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จัดทำแผนการสอนเฉพาะรายบุคคล ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปัญหาพบว่า ครูที่รับผิดชอบงานเรียนร่วม โดยตรงมีไม่เพียงพอ ครูที่รับผิดชอบงานเรียนร่วมมีการท้อถอยค่อนข้างมาก ทั้งงานสอนและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย และ 4). ด้านเครื่องมือจัดสื่อสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทแต่ละระดับ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุน การจัดการเรียนร่วม จัดสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล ปัญหาพบว่า ขาดสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนงบประมาณ ที่ได้รับจาก สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามระบบคู่มือการศึกษาฯ ยังไม่ครอบคลุมตามจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ชิดดาว แสงผล (2550) ทำการศึกษาเรื่องความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนที่มีโครงการเรียนร่วม อำเภอเมืองเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 54 คน สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาพิเศษผู้ปกครองมีความต้องการทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านบุคลากร ด้านกิจการนักเรียน ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านอาคารสถานที่ และด้านวิชาการ ตามลำดับ ความต้องการที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านวิชาการ ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนมีการเตรียมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ให้กับเด็กพิเศษ และด้านกิจการนักเรียน ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดให้เด็กพิเศษทุกคนรับประทานอาหารเช้าที่ถูกต้องโภชนาการ

สมเกตุ อุทโยธา (2550) ศึกษาวิจัยแบบกึ่งทดลองการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1). บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมีความเข้าใจในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น โดยเฉพาะครู ผู้ปกครอง และนักเรียนปกติ 2). บุคลากรครูมีทักษะในการสอนแบบเรียนรวมอยู่ในระดับดีมาก มีการจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) 3). เด็กนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถช่วยเหลือดูแลและเอื้ออาทรต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถอยู่ร่วมโรงเรียนและสังคมเดียวกันได้อย่างมีความสุข 4). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ประภัสสร ทศนพวงศ์ (2550) ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 163 โรงเรียน 343 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนร่วม มีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษโดยรวม อยู่ในระดับมาก ในด้านสภาพแวดล้อม ด้านเครื่องมือ/สื่อ/นวัตกรรม และด้านผู้เรียน ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาในระดับปานกลาง ปัญหาเพิ่มเติมที่สำคัญ คือ ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ขาดแคลนและมีปัญหาทางครอบครัวจึงทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนด้านสื่อและนวัตกรรม ครูผู้สอนมีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษน้อย และขาดการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองที่ยากจน และผู้ปกครองไม่ยอมรับความจริงว่าเด็กในปกครองเป็นเด็กพิเศษ ข้อเสนอที่สำคัญได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดอบรมบ่อย ๆ ควรผลิตครูที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษให้เพียงพอกับความต้องการ และควรจัดห้องเรียนเฉพาะเด็กพิเศษ

โสภณ คำปาเชื้อ (2550) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โรงเรียนแกนนำเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 8 โรงเรียน โดยใช้ประชากรทั้งสิ้น 60 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน ผลการศึกษาปรากฏว่า สภาพการจัดการศึกษา ด้านนักเรียน (S-Student) มีการเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม มีการคัดกรองอย่างเป็นระบบ มีการเตรียมเด็กทุกคนรับรู้ถึงวิธีปฏิบัติต่อคนพิการ หรือที่มีความบกพร่องอย่างเหมาะสม ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนเพื่อกำหนดนโยบายการจัดการเรียนร่วม ประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ มีการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของเด็กอย่างเหมาะสม ด้านการจัดการเรียนสอน ได้ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะแผนการศึกษา

เฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนรายบุคคล (IIP) เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยคณะครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยใช้วิธีสอนจากง่ายไปยาก มีการปรับเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภท ด้านเครื่องมือ ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม มีการจัดสรรอุปสรรคตรงกับความต้องการสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายนโยบายเกี่ยวกับการรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนร่วม ตลอดจนการดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตาม IEP แต่ละคน ด้านอุปสรรคส่วนมากเกิดขึ้นกับครูผู้สอน เช่น อุปสรรคด้านความรู้พื้นฐานของนักเรียน การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับความบกพร่องกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และครูขาดสื่อต้นแบบที่เหมาะสมกับความบกพร่องของเด็กแต่ละประเภทที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

สุภาพร ชินชัย (2551) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ 1). ศึกษาปัญหาของโรงเรียนในการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2). ส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และ 3). พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ประสบความสำเร็จได้ตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยที่ได้คือ 1). โรงเรียนมีปัญหาในการจัดการเรียนรวมในส่วนของการขาดความรู้ของครูในเรื่องการคัดกรอง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประเภทมีความบกพร่องทางการเรียนรู้และสมาธิสั้น ชนผิดปกติ ความรู้เรื่องเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้เรื่องการกระตุ้นพัฒนาการเบื้องต้น เด็กนักเรียนปกติมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเองยังปฏิเสธความบกพร่องของตัวเองอยู่ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ และผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองอย่างเต็มที่ 2.) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวม ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้จริงตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การคิดค้นหาปัญหา การหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน เกิดเป็น โครงการในการแก้ปัญหา 7 โครงการ ได้แก่ โครงการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้แก่เด็กปกติ โครงการให้ความรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาการควบคุมตนเอง โครงการส่งเสริม

พัฒนาการด้านการรับรู้และการใช้กล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายในโรงเรียน และโครงการผู้ปกครองสอนลูก ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายนอกโรงเรียนในการดำเนินโครงการ ทุกโครงการมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่าง การดำเนินงาน 3 รอบ เพื่อนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติใหม่จนบรรลุ วัตถุประสงค์ของโครงการ 3). การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค F.S.C. สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่ การค้นหาปัญหาและความต้องการ การกำหนดแนวทางและวางแผนในการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล ทำให้ฝ่ายต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การ พัฒนาการจัดการเรียนรวมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน 4). ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนกรณีศึกษา คือ APACP Model

ประภัสสร สรวนรัมย์ พรพิมลพงศ์สุวรรณ และกิ่งแก้วปะติตังโ (2554) ศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กพิเศษตาม โครงสร้างชีวิต (SEATFramework) ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินการ จัดการเรียนรวมสำหรับเด็กพิเศษตามโครงสร้างชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจาก มากไปหาน้อยคือ ด้านนักเรียน ด้านเครื่องมือ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กพิเศษตามโครงสร้างชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านนักเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเครื่องมือ และด้าน สภาพแวดล้อม

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กพิเศษ ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเด็กพิเศษ พบว่าปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กพิเศษตามโครงสร้างชีวิต ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ยกเว้นด้านนักเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน

ศศิวิมล มณีวระ (2554) ศึกษาสภาพและแนวทางบริหารจัดการตามโครงสร้างแบบชีวิตของ โรงเรียนเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น พบว่าสภาพการบริหารจัดการตาม โครงสร้างชีวิตของโรงเรียนเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นพบว่าด้านนักเรียน ครูมีการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมเพื่อช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับนักเรียนเรียนรวมมีการจัดเพื่อนอาสาสมัครดูแลนักเรียนเรียนรวมทั้ง ด้านวิชาการและการดำรงชีวิตเน้นให้ทุกคนในโรงเรียนช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนร่วมด้านสภาพแวดล้อม มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเช่นเดียวกับนักเรียนปกติโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ ผู้บริหารครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปรวมถึงบุคลากรอื่นเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนเรียนรวมโดย

คอยเอื้อเพื่อช่วยเหลือเมื่อพบเห็น**ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน**ให้นักเรียนเรียนร่วมเรียนเต็มเวลาในชั้นเรียนปกติใช้หลักสูตรเช่นเดียวกับนักเรียนปกติแต่มีการยืดหยุ่นในเรื่องการวัดผลปรับเกณฑ์การให้คะแนนให้งานเหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของแต่ละบุคคลมีการสอนเสริมนอกเวลาโดยครูประจำวิชาโดยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายทั้งยังนำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไป**ด้านเครื่องมือ**มีการจัดโครงการเรียนร่วมไว้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการโรงเรียนมีการจัดสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักเรียนเรียนร่วมโดยมีครูเสริมวิชาการเป็นผู้ประสานกับโรงเรียนเฉพาะทางในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน

แนวทางการบริหารจัดการตามโครงสร้างชีวิตของโรงเรียนเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น**ด้านนักเรียน**มีการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่เข้าเรียนร่วมโดยให้เรียนปรับพื้นฐานร่วมกับเพื่อนนักเรียนทั่วไปก่อนเปิดภาคเรียนและแนะนำนักเรียนในการลงวิชาเพิ่มเติมที่เหมาะสมและตรงกับความสนใจของนักเรียน**ด้านสภาพแวดล้อม**เน้นให้นักเรียนเรียนร่วมสามารถปรับตัวให้ใกล้เคียงปกติมากที่สุดฝึกให้นักเรียนใช้ทักษะประสบการณ์และประสาทสัมผัสที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในโรงเรียน**ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน**โรงเรียนมีนโยบายใช้หลักสูตรเช่นเดียวกับนักเรียนปกติเรียนเต็มเวลาในชั้นเรียนปกติปรับกิจกรรมการเรียนการสอนปรับการประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนให้เหมาะสมกับนักเรียนเรียนร่วมแต่ละคน**ด้านเครื่องมือ**ควรจัดอบรมครูบุคลากรเกี่ยวกับการใช้สื่อสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเพื่อให้มีข้อปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างเหมาะสมควรประสานงานจากครูเสริมวิชาการและโรงเรียนเฉพาะทางเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียน

ระนอง สุวรรณทอง (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอลำทับ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริการงานของผู้บริหารใน 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกระตุ้นการทำงาน ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล พบว่าในภาพรวมมีระดับปฏิบัติของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก 2) ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิต ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบว่าผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารมีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอลำทับ จังหวัดสงขลา ในภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.87 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นซึ่งมีหลายรูปแบบ มีทั้งงานวิจัยเชิงสำรวจ งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ และงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งพอสรุปได้ว่าโดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำการ

บริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ทไปใช้ในโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม ซึ่งจะเป็นโรงเรียนในกำกับของรัฐ และได้พบปัญหาในด้านต่าง ๆ ของการบริหารจัดการเรียนร่วมแตกต่างกันไป ผู้วิจัยบางท่านเลือกศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ทเพียงด้านใดด้านหนึ่งก่อน โดยส่วนมากจะเป็นงานวิจัยเชิงประมาณที่เน้นการสำรวจ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้ใช้งานวิจัยข้างต้นเหล่านี้เป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดวิธีดำเนินงานวิจัยเพื่อได้มาซึ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียนต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved